

Visitaforedrag søndag 19. november 2023 i Tonsen kirke

Ved biskop Kari Veiteberg

Denne uka har vi hatt bispevisitas i Tonsen menighet.

Jeg møtte alle de ansatte til samtale for et par uker siden, og så startet vi visitasen for alvor tirsdag morgen denne uka. Vi har hatt tre lange dager: Tirsdag, onsdag og torsdag, før vi avslutter nå i dag.

Når jeg nå skal holde dette visitaforedraget, vil jeg trekke fram to navn. Foredraget er blitt til i samarbeid med prost i Groruddalen, Christofer Solbakken, og kirkefagsjef i Oslo bispedømme, Tor Øystein Vaaland. Jeg kunne nevnt mange flere navn. Men jeg har lært at «noen nevnt» fort blir «noen glemt». Og det vil jeg ikke ...

La meg innledningsvis si litt om det formelle.

Vi har nemlig et visitasreglement for Den norske kirke, og det betyr at en visitas er et institusjonalisert og rettslig ordna besøk. Det tydeligste eksempelet på det formelle, er dette visitaforedraget. En tale, som er den muligheten jeg har, til å få dele biskopens samlede inntrykk med dere. Og et foredrag som dere kan vende tilbake til, i tiden som kommer.

Ordet *biskop* sier noe om hva en visitas er. Det kommer fra det greske ordet *episkopos*, som betyr en som ser, eller: En som har tilsyn. Som biskop vil jeg oppdage med dere, og se framover. Og bidra til at Tonsen menighet åpner for *mer himmel på jord*. Som er vår kirkes visjon. Sammen skal vi gjøre kirka *levende, nær og tilgjengelig* for alle som bor her.

I visitasreglementet står det at en visitas «som hovedregel» finner sted «minst hvert 8. år». Men Tonsen hadde visitas sist i 2003, for 20 år siden. Sånn skal det ikke være. Vi forsøker nå å visitere flere sokn om gangen, når det er naturlig, for å få opp tempoet, og unngå at det går 20 år til neste gang.

Før visitasen fikk jeg tilsendt en god og grundig rapport.

Den forteller om menighetens demografi, om gudstjenestelivet og hverdagsarbeidet, og om kirkebygget. Jeg vil takke for gode rapporter. Der løftet dere også opp et tema for visitasen, om å være kirke i dette nærmiljøet og skape møteplasser.

Innenfor soknets grenser bor det 27 000 mennesker. Her er det østkant og vestkant, og store interne forskjeller på flere av levekårsindikatorerne. 40 prosent av alle husholdningene er enehusholdninger. I noen av nærområder bor mange trangt, og det er husholdninger der barn bor i familier med lav inntekt, som betyr at vi også i Tonsen menighet har mange mennesker som rammes av dyrtid og nyfattigdom.

Tonsen menighet er på mange måter et Oslo i miniatyr. Her er det både østkant og vestkant side om side. Dermed er også kontrastene synlige og merkbare. Her er mennesker som bor i villa med hage, og der har de bodd omtrent hele livet. Her er også mennesker som bor trangt i blokk, og som tvinges til å flytte etter hvert som livssituasjonen endrer seg.

Soknet dekker 11 nærområder. Det er Linderud, Lunden, Brobekk, Vollebekk, Risløkka, Økern, Refstad, Disen, Lofthus, Årvoll og Tonsenhagen. Nærområdene Disen og Lofthus ligger i Nordre Aker bydel, og de ni andre ligger i Bjerke bydel. Tonsen menighet er definitivt det soknet som dekker størstedelen av Bjerke bydel, som vi har besøkt denne uka.

Jeg vil nå dele med dere hva jeg har fått være med på, og vi begynner med tirsdagen.

Da møttes vi i kirkerommet til en **enkel pilegrimsmesse**, de ansatte her, og det fulgte jeg har hatt med meg denne uka. Jeg liker å innlede alle visitaser med å minne om at vi er mennesker på vandring. Under en visitas er vi mye ute og vandrer sammen, for å bli kjent med livet i menigheten. En vandring i det ytre og det indre. Som pilegrimer.

Etter pilegrimsmessen hadde vi et **stabsmøte**, der vi snakket om nærmiljøet, og hvem vi er kirke for. Et viktig spørsmål var også hva den enkelte kan bidra med, for å skape TRO, TJENESTE og TRIVSEL i Tonsen. Dette er de tre verdiene dere har fastsatt og vil gjenkjennes på.

Etter stabsmøtet, hadde vi en **befaring av kirka**. Det er en fast post på alle visitaser, og det var utarbeidet en fin tilstandsrapport på forhånd. Vi begynte i kirkerommet, og gikk gjennom alle rommene i begge etasjene, før vi gikk ut, og så på bygget utenfra, og på områdene rundt. På slike befaringer er alltid ledelsen i Kirkelig fellesråd med, fordi det er fellesrådet som har ansvaret for vedlikeholdet av alle kirkebygg.

Hovedinntrykket er at Tonsen kirke står seg godt, til å være 62 år gammel. Men noen mangler er det, og jeg vil nevne her noe av det vi snakket om:

- At taket i kirkerommet er dårlig isolert.
- At varmeovnene under stolene kan bli så varme, at folk brenner seg, og at disse ovnene kan trenge en beskyttelse.
- Og at det på regntunge dager har vært spor av vannlekkasje fra tårnet, men at Fellesrådet kjenner til det, og følger opp.

Så snakket vi om ventilasjonen. Fellesrådet monterte for tre år siden et nytt ventilasjonsanlegg, og det er koblet til kontorene og de andre rommene i kjelleren. Anlegget kan også kobles til kirkerommet og menighetssalene, men det har manglet penger. Vi var enige om at kirken trenger bedre luft og jevnere temperatur, og at det bør være høyt prioritert å få også hovedetasjen påkoblet det nye ventilasjonsanlegget.

Vi fikk sett på det store veggmaleriet av Kåre Jonsborg, som pryder fondsveggen i kirkerommet. Jonsborg ferdigstilte maleriet i 1963, to år etter at kirka var ny. Jonsborg har dekorert også festgalleriet i Oslo rådhus med store billedtepper, og maleriet her i Tonsen viser Jesus som sitter sammen med de tolv disiplene under Bergprekenen. Vær stolt av det!

Utenfor kirka, snakket vi om den fine beliggenheten, og det synlige spiret. Men det er mørkt på nedsiden av kirken, mot sykkel- og gangveien. Lyset virker i én av fire lyktestolper, og flomlyset brukes ikke. Men Fellesrådet skal nå, i god tid før jul, skifte ut lyset i alle de fire lyktestolpene, og sikre god belysning på nedsiden, ved inngangen til kontorene. Vi snakket

også om at dere har et uteområde med store muligheter, og det kommer jeg tilbake til, mot slutten av foredraget.

Tirsdag ettermiddag satte jeg meg ned med prestene. Det er også en fast post under en visitas, å snakke om det å forkynne evangeliet i vår tid.

Så skjedde det som skjer hver uke året rundt: At folk kom inn i Tonsen kirke for å delta i et av menighetens tilbud. **Først i et fellesskapsmåltid, og så på keltisk messe i kirkerommet.**

Dere har mange solide og engasjerte frivillige i Tonsen menighet! 177 var registrert som frivillige i fjor, og antallet har tatt seg opp etter pandemien. Det ble servert deilig grønnsakssuppe og kjøttsuppe, som noen av de frivillige hadde laget, og det var fullt rundt bordene. En tirsdag i måneden feirer dere keltisk messe, med en liturgi der elementer er hentet fra et kloster på øya Lindisfarne utenfor Nordøst-England. Det var fint, styrkende og meditativt å få være med på.

En stille stund var også godt og nødvendig – for etterpå møtte jeg en kjeller full av speidere. Her i Tonsen kirke møtes den aller største speidergruppen i hele Oslo: «**7. Oslo Kanaljene**».

Det var et yrende mylder av små og store speidere, og jeg fikk se hvordan speidergruppen gir et godt tilbud til barn og unge. De lærer om friluftsliv, førstehjelp, naturbruk og mye mer. Og de lærer å ta hensyn til andre, ta ansvar og utøve ledelse.

Så tok tirsdagen slutt, og onsdag morgen startet vi med et skolebesøk.

Vi hadde en avtale på **Bjerke videregående skole**, og ble tatt godt imot av rektor, ledergruppe, og klasse 3 STB. Dette var elever som går på studiespesialisering og avslutter videregående til våren.

Skoleledelsen og elever presenterte skolen og hadde også spørsmål til meg. Jeg fortalte litt om det å være biskop. Og så kom spørsmål av denne typen:

- Har du dager da du ikke kjenner motivasjon, og troen er tung?
- Får du av og til eksistensielle spørsmål som du synes det er vanskelig å svare på?

Jeg anerkjente de gode spørsmålene, og forsøkte å svare sant.

Bjerke videregående har 950 elever, og mange av dem bor høyere opp i Groruddalen. Det er en skole preget av byens mangfold, og elever fra elevrådet fortalte at mange snakker ett språk hjemme og et annet ute i samfunnet, og på skolen. Det ble nesten som en dialog mellom troende, med tenkende og undersøkende 18-åringer, og jeg fortalte dem at vi i Oslo bispedømme ønsker å snakke godt om andre troende, og at vi vil se på tro og livssyn som en ressurs for byen vår.

Etter besøket på Bjerke videregående skole fikk jeg være med på **onsdagstreffet her i kirka**. Vi sang, og spiste snitter og kake, og samtalen gikk høyløst rundt bordene.

Takk for et fint fellesskap til alle dere som var der onsdag formiddag!

Fra kirka gikk vi så til **Aktivitetshuset Rasmus**. Det ligger på Årvoll gård, og her er det åpent hus tre dager i uken. På en vanlig hverdag er det 15-20 brukere innom. Det er bydelen som drifter stedet, innenfor seksjon psykisk helse og rus.

Det er lav terskel på Rasmus, og der er det helt i orden om du bare trenger et sted å komme innom, eller kanskje spise eller drikke kaffe uten å være alene. Av og til er det tilbud om keramikk, maling eller fotografering, og på onsdager er det trimgruppe på låven. Det kan være harrytur til Sverige, og julebord i desember. Og til våren åpnes drivhuset igjen.

Fra Årvoll gård dro vi til **Økernhjemmet**. Det er et kommunalt sykehjem i all hovedsak for de blant oss som er rammet av demens. Til dagsenteret kommer folk som er bosatt i bydelen, og fortsatt kan bo hjemme, mens sykehjemspostene er åpne for hele byen. De har ikke egen prest på Økernhjemmet, men en av kapellanene i Tonsen holder gudstjeneste en gang i måneden i tillegg til et samtaletilbud. Det var viktig og tankevekkende å komme dit, og møte dedikerte ansatte, og alvorlig å høre at flere yngre rammes av demens, og at flere bor hjemme lenger. Vi hørte at behovet for tilpassede tjenestetilbud er blitt større.

På onsdag kveld fikk jeg være med på litt av øvelsen til **Tonsen Superkidz**, som er et kor her i kirken for barn i småskolen. **TweenSing** hadde også øvelse. Det fikk jeg dessverre ikke sett, da det samtidig var møte i menighetsrådet.

Vi hadde nemlig avtalt å sette oss sammen med det nyvalgte **Tonsen menighetsråd**, og der fikk jeg møte både ny og avtroppende leder for menighetsrådet. Alle i rådet sa litt om sin bakgrunn. Den er variert, og det er godt. Noen er nye, og noen har også vært med i forrige rådsperiode. Samlet gir dette et bredt tilfang av erfaring og kompetanse for det viktige arbeidet i rådet.

Vi snakket om mye, og ett viktig tema var å spørre hva det betyr å «vekke og nære» det kristelige liv i soknet. Dette «vekke og nære» er noen gammeldagse ord om menighetsrådets viktigste oppgave. Og menighetsrådet har stor myndighet til å bestemme hva som skal være viktig for denne menigheten.

Jeg vil gjerne ønske det nye menighetsrådet lykke til med sin oppgave.

Det var onsdagen. Så ble det torsdag.

Og torsdag morgen dro jeg rett til **Vollebekk skole**. Det er en nokså ny skole, fra 2017, og vi ble tatt imot av rektor, flere ansatte og tre elever fra elevrådet som presenterte skolen.

Vollebekk er ikke bare en nærskole. Det kommer elever fra hele Oslo til en spesialgruppe som kalles V+ ... Vollebekk pluss. En del av skolen er bygd for elever som trenger spesiell tilrettelegging, og i V+ er det for tiden en overvekt av elever som har autisme, og kanskje også tilleggsdiagnoser. Vi ble vist rundt, og rektor snakket varmt om skolens mangfold. «Det gjør noe med oss», sa hun, at V+ synliggjør et mangfold. Et pluss for skolen, og et pluss for oss som kollegium, sa rektor. Som også snakket om demografiske forskjeller blant elevene. Store sosioøkonomiske forskjeller mellom hjemmene, og store spørsmål om hvordan skolen kan møte forskjellene på en best mulig måte.

Jeg fikk møte klassene 3A og 3B, der en av elevene minnet meg om at vi hadde sett hverandre tirsdag kveld i speideren. Elevene stilte spørsmål som de hadde forberedt, som hvilken sport jeg liker best. Da svarte jeg svømming, siden jeg liker å bade ute hele året.

«Liker du haier?», var det en som spurte, og da sa jeg nei.

«Kan jeg få korset ditt?», spurte en annen, og da måtte jeg også svare nei.

Så skjedde det noe som minnet oss om at Oslo er en by i verden. En elev spurte om jeg heiet på Israel eller Palestina. Da sa jeg at jeg heier på fred. En liten gutt som satt ved utgangsdøren sa da: «Jeg kommer fra Gaza!», og dermed fikk vi en viktig påminnelse om at vi alle er likeverdige mennesker, uansett tro eller opprinnelsessted, og at krig langt borte kan angå oss her. Denne gutten minner oss om at vi også i Oslo må snakke sammen med respekt, på tvers av alle meninger.

Etter klassebesøket, satte vi oss ned. Enda en rektor, fra en av naboskolene, kom til Vollebekk, for vi hadde avtalt at vi skulle snakke om det vi kaller skole-kirke-samarbeid. Jeg opplevde at rektorene var nysgjerrig på Tonsen menighet, og hva kirken kan gjøre for skolen. De var nysgjerrige på hvordan kirken kan være med og dekke kompetansekravene i læreplanen. Vi fortalte at vi kan mye om sorg og ritualer, om dialog i en mangfoldskultur, om kirkekunst og musikk, om hellige rom, og at det finnes et skolemateriale fra Kirkelig dialogsenter som handler om å møte andre troende og andre livssyn med åpenhet og respekt.

Jeg gikk oppløftet fra Vollebekk skole. Jeg opplevde to kloke og åpenhjertige rektorer – som møtte oss med nysgjerrighet. Og jeg skal komme tilbake til dette møtet, senere i foredraget.

Torsdagen fortsatte på **Startblokka**. Den ligger på Linderud, nede ved Østre Aker vei, og er ett av de byggene som tilhørte industrikomplekset til Siemens. Nå er det Stor-Oslo Eiendom som eier det, og bydel Bjerke har flyttet inn midlertidig, før bygget skal rives.

I denne mellomtiden er Startblokka blitt et samfunnshus og en møteplass for Bjerke bydel.

Vi dro dit av tre grunner: for å oppdage Startblokka, for å møte ledelsen i Bjerke bydel, og for å treffe andre aktører fra sivilsamfunnet som vil være med og bygge gode lokalsamfunn for folk som bor her – og skal flytte hit. Vi snakker om en kraftig vekst i årene som kommer, med titusener av nye arbeidsplasser, og titusener av nye innbyggere.

Dette området kalles for Hovinbyen, og gjelder hele området ved inngangen til Groruddalen. Her har vi som kirke fire menigheter, og mange kirkebygg, og Tonsen menighet og Tonsen kirke er en av disse fire menighetene som ligger der Hovinbyen bygges ut.

Prosten innledet og stilte et stort og viktig spørsmål: Her skal et stort industriområde forandres og bli til et stort og nytt bo- og leveområde ... så hvordan kan vi som kirke sammen med andre gode krefter, være med og skape gode lokalsamfunn? Her var samtalen minst like viktig som svarene, og vi snakket blant annet om behovet for et livssynsåpent hus, der folk av ulik tro og livssyn kan dele på huset, møte hverandre i døren og bli kjent.

Etter møtet, fikk vi en egen samtale med ledelsen i Bjerke bydel. Da hørte vi om kriseteamet i bydelen, og at soknepresten er en viktig ressurs i dette arbeidet. En sånn åpenhet for kirken møter jeg ikke i alle bydeler, men her hørte jeg en anerkjennelse for kirkens sorgkompetanse, og at bydelen ser på kirken som en nær og viktig partner i arbeidet med å skape gode lokalmiljøer.

Torsdag kveld møtte vi ledere og medlemmer av **TonSing** – som er Tonsens eget Ten Sing-arbeid. Her var det pizza og fine samtaler, og kvelden ble rundet av med en «grilling av biskopen». Da måtte jeg svare på hvilken musikk jeg liker best, og hvilket yrke jeg ville hatt hvis jeg ikke var biskop.

Torsdagens siste programpost var å besøke **Lunden kloster**. Jeg var til stede på den daglige kveldsbønnen, vesper i kapellet. Etterpå, delte vi kveldsmat og fellesskapet.

Det er et godt og vel etablert forhold mellom Lunden kloster og Tonsen menighet. Hver januar inviteres menigheten til økumenisk gudstjeneste i klosterets kapell, og hver høst deltar søstrene på en gudstjeneste her i Tonsen kirke. Slik som i dag! Vi deler en stor, gjensidig takknemlighet for at vi kan være sammen for hverandre, og særlig vil løfte fram og takke for søstrenes daglige forbønn for Tonsen menighet og for kirken i Oslo.

Programmet denne uka har, som dere skjønner, vært omfattende og inspirerende.

Jeg vil nå løfte opp seks utfordringer for menigheten.

Kall det gjerne utviklingsområder. Spørsmål som dere kan ta med dere i tiden som kommer.

Den første utfordringen er å vite om og være takknemlig for alt dere har.

I fjor hadde dere, som nevnt, 177 registrerte frivillige. Dere har komiteer for grønn dag, Tonsenmessen, kirkekaffen og fellesskapsmåltider. Dere har huskomite og redaksjon for Tonsenbladet. Her er det diakoniutvalg, trosopplæringsutvalg, gudstjeneste- og musikkutvalg og et utvalg for internasjonal kontakt. Dere har trofaste ressurser og flotte lokaler. Ta vare på det, og plei det dere har, slik at spirene kan fortsette å gro og gi gode fellesskap for flere. Vær diakonale, og skap trygge rom.

Dere har også et flott kirkebygg. Det ligger sentralt plassert, er lett tilgjengelig og har mange rom. Jeg har sett at her er det mennesker hver dag, så huset er virkelig i bruk. Det leies også ut til dåpsselskaper og lignende. I soknet bor mange i små leiligheter med liten mulighet til å invitere gjester. Er det mulig å se for seg at kirkebygget i enda større grad kan lånes ut og på den måten være en ressurs for menneskene som bor her?

Den andre utfordringen er å oppdage mer og mer hvem som bor innenfor soknets grenser.

Les dere opp på kommunens sårbarhetskart. Bli bevisst på levekårsforskjellene innen soknets grenser. Dette er viktig i alt barnearbeid, i ungdomsarbeidet, i diakonien og i alt voksenarbeid. Hvem er vi kirke for? Kanskje det også finnes mennesker der ute, med andre ideer og vilje til å skape noe i disse rommene, som er nytt og annerledes?

Menighetsrådet har et ansvar, sammen med sokneprest og daglig leder, med å jobbe med et digitalt verktøy som kalles «Kirka vår». På én nettside kan all informasjon samles. Og slik kan dere åpne for samtaler om hva som er viktig å bruke kreftene deres på – her i Tonsen.

Den tredje utfordringen er knyttet til barn og unge.

Her har dere rike tradisjoner, og en sterk oppslutning om kirkelig konfirmasjon. Neste år er det skrevet inn 76 konfirmanter. Det er økning på hele 50 prosent fra i fjor. Kanskje er det tilfeldige svingninger, at tallet er så høyt, men det er helt sikkert at dere treffer store ungdomskull, som kommer inn hit i kirka. Hva sier dere til dem? Hva sier dere om å leve og være ung i vår tid?

Med så mange unge mennesker i dette huset, kan dere også videreutvikle ungdomsmiljøet med nye ungdomsledere. Her er dere godt i gang, og dere har gull mellom hendene, i all denne kontakten med ungdom.

Den fjerde utfordringen er å fortsette kontakten med skolene.

Vi har møtt skolelederne på to av de fire grunnskolene i soknet, og på den videregående skolen, og jeg opplevde en fin og søkende nysgjerrighet på hva kirka er i vår tid. Dette er samtaler som la et grunnlag for noe mer. Og kanskje en ny måte å tenke på, i skole-kirke-samarbeidet. Også her sitter dere med gull mellom hendene, og jeg ser fram til å høre om hva dette fører til.

Den femte utfordringen er å fortsette å rette blikket på Hovinbyen.

For noen kan Tonsen kirke føles som et stykke unna dette området som kalles Hovinbyen, og vi har snakket om at dere har mer kontakt med folk «her» enn «der». Men som menighet ligger dere innenfor et byutviklingsområde som fører mange nye mennesker til området. Vi har hatt en felles oppdagelsesreise i områdene rundt Startblokka, og oppdaget at dere er ønsket. Vi har fått en åpen invitasjon inn i bydel Bjerke. Kan dere lage en filial i Startblokka? I denne delen av soknet finner vi det sosiologene kaller for en opphopning av levekårsutfordringer. Her utfordres vi til å være nær, og aktive i møte med folk. Kan dere gå inn i arbeidet med et livssynsåpent hus, og være kirke også der ... kanskje sammen med andre menigheter i området? Her må dere jobbe godt sammen, både for å stille de gode spørsmålene og lete etter gode svar.

Den sjette utfordringen bringer oss tilbake til Tonsen kirke, og uteområdet her.

Dere har en kirke midt i en blokkbebyggelse, og hundrevis av mennesker går eller sykler forbi hver eneste dag. Dere har store arealer, og vide plener. Ligger det ikke en fin mulighet i å gjøre området rundt kirka mer velkomment for enda flere? Jeg skal overlate detaljene til dere, men vil minne alle om at kirkevergen denne uka har stilt seg åpen for å dekke kostander for eksempel til stoler og benker og bord.

Tenk så hyggelig, om det satt folk ved kirka, som i enda større grad kan oppleve at dette er deres sted. At også kirkas uteområde blir et møtested for mennesker i nærmiljøet! Og hva med å ta sokneprestens drøm på alvor, og så en blomstereng, og på den måten også gi et lite, men synlig bidrag for et bedre klima.

La meg føye til noe viktig. Når jeg retter disse seks utfordringene, er det ikke ment som et premiss at dere må gjøre mer. Når vi nå løfter blikket, er det like viktig som å tenke nytt, å spørre oss hva vi ikke skal behøve å gjøre, og kanskje slutte med. På den måten kan vi være i utvikling, og snakke åpent om hvem og hva vi vil være som kirke i Tonsen sokn.

Vi er ved veis ende av foredraget.

La meg få rette en stor takk til staben, menighetsrådet og dere frivillige for all den innsatsen dere gjør i Tonsen menighet. Jeg vil takke for det arbeidet dere har lagt ned i forberedelser og gjennomføring, og for fellesskapet – og i dagens gudstjeneste.

Jeg vil også takke for så mye menneskelig varme disse dagene ... hos ansatte, medlemmer av menighetsrådet og i kirkelig fellesråd, i bydelen, på skolene, på andre institusjoner i soknet, og hos frivillige og deltakere her i kirken.

Jeg har fått møte mange rause og fine mennesker i og utafør kirkens rom. Som biskop går jeg videre, oppløftet og stolt over alt det dere får til, som en levende, nær og tilgjengelig folkekirke med Jesus Kristus i sentrum. Det har vært godt å være sammen med dere.

Gud velsigne dere.

Kari Veiteberg, biskop